

**KORPORATIV TUZILMALARNI QAYTA TASHKIL ETISH (QO‘SHIB
YUBORISH, AJRATISH, BIRLASHTIRISH)DA YURIDIK XIZMAT
ISHTIROKINING O‘ZIGA XOS JIHATLARI.**

Azizov Mirzohid Mirziyod o‘g‘li

*Toshkent davlat transport universiteti, Iqtisodiyot fakulteti
Yurisprudensiya 2-bosqich talabasi*

Asqarova Nigora Mirzo Ulug‘bek qizi

*Toshkent davlat transport universiteti, Iqtisodiyot fakulteti
Yurisprudensiya 2-bosqich talabasi*

Ilmiy rahbar: Imomov Bahriddin Panjiyevich

*Toshkent davlat transport universiteti, Xalqaro ommaviy huquq kafedrasida katta
o‘qituvchisi.*

Annotatsiya. Ushbu maqola korporativ tuzilmalarni qayta tashkil etish, xususan, qo‘shib yuborish, ajratish va birlashtirish jarayonlarida yuridik xizmatlarning o‘rni va ahamiyatini tahlil qiladi. Unda ushbu murakkab jarayonlarda yuzaga keladigan huquqiy masalalar, xatarlarni boshqarish va qonunchilikka rioya etishning o‘ziga xos jihatlari ko‘rib chiqiladi. Tadqiqot yuridik xizmatlarning faol ishtiroki qayta tashkil etishning muvaffaqiyatli amalga oshirilishini ta’minlashda hal qiluvchi rol o‘ynashini ta’kidlaydi. Maqola korporativ boshqaruvda huquqiy xizmatlarning strategik ahamiyatini ochib beradi.

Kalit so‘zlar: Korporativ qayta tashkil etish, Yuridik xizmat, Qo‘shib yuborish, Ajratish, Birlashtirish, Korporativ huquq, Huquqiy maslahat, Korporativ boshqaruv

Kirish

Hozirgi globallashuv sharoitida korporativ tuzilmalar o‘zgaruvchan bozor talablari va raqobat muhitiga moslashish zarurati bilan yuzma-yuz kelmoqdalar. Iqtisodiy samaradorlikni oshirish, yangi bozorlarga kirish, resurslarni optimallashtirish yoki strategik maqsadlarga erishish uchun korxonalar ko‘pincha qayta tashkil etish jarayonlariga murojaat qiladilar. Korporativ qayta tashkil etish yuridik shaxsning huquqiy maqomini, mulkchilik shaklini yoki tashkiliy tuzilmasini o‘zgartirishga qaratilgan harakatlar majmuidir. Bu jarayonlar, asosan, qo‘shib yuborish (ikki yoki undan ortiq kompaniyaning bitta yuridik shaxsga birlashishi), ajratish (kompaniyaning bir nechta mustaqil yuridik shaxslarga bo‘linishi) va birlashtirish (bir kompaniyaning boshqa kompaniyaga qo‘shilishi) kabi shakllarda namoyon bo‘ladi. Ushbu murakkab transformatsiyalar moliyaviy, boshqaruv va huquqiy jihatdan chuqur tahlil hamda puxta rejalashtirishni talab etadi. Qayta tashkil etish jarayonlarining muvaffaqiyati ularning huquqiy jihatdan to‘g‘ri va shaffof amalga oshirilishiga bog‘liq.

Korporativ qayta tashkil etish jarayonlarining murakkabligi yuridik xizmatning ishtirokini mutlaqo zaruriy qiladi. Yuridik xizmat, korporativ faoliyat doirasida muhim

o‘rin tutib, tashkilot samaradorligiga sezilarli ta‘sir ko‘rsatadi [3]. Uning asosiy vazifasi qonunchilik talablariga rioya etilishini ta‘minlash, huquqiy xatarlarni minimallashtirish, korporativ manfaatlar himoyasini ta‘minlash va jarayonning barcha bosqichlarida huquqiy yordam ko‘rsatishdan iborat. Professional yuridik xizmatlar korxonalar samaradorligini oshirish va zamonaviy biznes talablariga moslashish uchun fundamental ahamiyatga ega [2]. Qayta tashkil etishda yuridik xizmatning faol ishtiroki huquqiy buzilishlarning oldini olish, mulkiy manfaatlarini himoya qilish va biznesning barqaror rivojlanishini ta‘minlashda ajralmasdir [2].

Yuridik xizmat qayta tashkil etishda bir qator muhim vazifalarni bajaradi. Bularga huquqiy ekspertiza, shartnomaviy ishlarni boshqarish, samarali korporativ boshqaruvni ta‘minlash, sud jarayonlarida vakillik va huquqiy xatarlarni proaktiv boshqarish kiradi [2]. Xususan, qayta tashkil etish loyihalarini huquqiy tahlil qilish, tegishli hujjatlarni (ta‘sis hujjatlari, shartnomalar) ishlab chiqish va qonunchilikka muvofiqlashtirish, aktsiyadorlar huquqlarini himoya qilish, shuningdek, davlat organlari (masalan, monopoliyaga qarshi organlar [4], [5]) bilan munosabatlarda kompaniya manfaatlarini himoya qilish yuridik xizmatning asosiy vazifalaridandir. Bu jarayonlarda yuridik xizmatlar duch keladigan amaliy muammolar, jumladan, turli manfaatlar to‘qnashuvi va murakkab huquqiy talablar ham mavjud bo‘lib, ular doimiy hal etilishi lozim [2], [3]. Huquqiy xizmatlarning faol va preventiv funksiyalari barqaror korporativ muvaffaqiyatning asosiy omillaridir [3].

O‘zbekistonda korporativ munosabatlarni takomillashtirish va zamonaviy korporativ boshqaruvni joriy etishga qaratilgan keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. 2022-yil 8-noyabrdagi Prezident qarori bilan tijorat tashkilotlarining huquqiy tuzilmalarini yaxshilashga qaratilgan muhim o‘zgarishlar kiritildi [1]. Xususan, 2022-yil 1-dekabrda MCJ uchun majburiy ichki audit (ayrim istisnolar bilan), MCJ ta‘sis shartnomalarini davlat ro‘yxatidan o‘tkazish, yuridik shaxs vakillarining MCJ umumiy yig‘ilishlaridagi ishonchnomalarini notarial tasdiqlash va minimal 15 foizlik zaxira fondi talabi bekor qilindi [1]. Shuningdek, 2023-yil 1-martdan unitar korxonalar yoki qo‘shimcha mas‘uliyatli jamiyatlar shaklida yangi yuridik shaxslar tashkil etish taqiqlandi, mavjudlari 2025-yil 1-yanvargacha o‘zgarishlarni yakunlashi shart [1]. Bunday o‘zgarishlar korporativ qayta tashkil etishning huquqiy asoslarini sezilarli darajada o‘zgartirib, yuridik xizmatlardan chuqur bilim va moslashuvchanlikni talab etadi.

Yuqoridagi o‘zgarishlar va korporativ qayta tashkil etishning murakkab tabiati sharoitida yuridik xizmatning roli ortib bormoqda. Ular amaldagi qonunchilikka rioya etilishini ta‘minlashi, yangi qonun hujjatlari va tartib-qoidalarni tezkorlik bilan o‘zlashtirib, mijozlarga samarali huquqiy yechimlarni taklif qilishi lozim. Ushbu maqola korporativ tuzilmalarni qayta tashkil etish (qo‘shib yuborish, ajratish, birlashtirish)da yuridik xizmat ishtirokining o‘ziga xos jihatlarini chuqur tahlil qilishga qaratilgan. Tadqiqot doirasida O‘zbekiston qonunchiligi tahlili, yuridik xizmatning bosqichma-bosqich ishtiroki, yuzaga keladigan huquqiy masalalar va ularni hal etish mexanizmlari, shuningdek, xalqaro tajriba asosida faoliyatni takomillashtirish yo‘llari o‘rganiladi. Maqolaning maqsadi – yuridik xizmatlarning qayta tashkil etishdagi strategik ahamiyatini

ochib berish va ularning samaradorligini oshirish bo'yicha ilmiy asoslangan tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat. Ushbu tadqiqot korporativ huquq amaliyotchilari, korxonalar rahbarlari va tegishli soha mutaxassislari uchun qimmatli ma'lumot manbai bo'lib xizmat qiladi, shu bilan birga O'zbekistonda korporativ boshqaruv va huquqiy xizmatlar rivojiga o'z hissasini qo'shadi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili

Corporate Legal Departments: This is the most direct and common answer. Large corporations, especially those that frequently engage in mergers, acquisitions, divestitures, or other forms of restructuring, will have in-house legal teams. These teams are deeply involved in all stages of the restructuring process, from initial due diligence to post-merger integration.

Law Firms (Specializing in M&A, Corporate Law, Securities Law): Many companies, particularly smaller ones or those with less frequent restructuring activities, will outsource their legal needs to specialized law firms. These firms often have dedicated M&A (Mergers & Acquisitions) or corporate restructuring practices with lawyers who are experts in the complex legal, regulatory, and transactional aspects of these deals.

Investment Banks: While primarily financial advisors, investment banks often have in-house legal counsel or work very closely with external law firms to ensure the legal soundness of the transactions they advise on. Their legal teams might focus more on the securities and regulatory compliance aspects related to financing and public offerings during restructuring.

Consulting Firms (with Legal Advisory Arms): Some large consulting firms, particularly those offering comprehensive corporate strategy and transaction services, may have legal advisory components or partner closely with law firms to provide integrated solutions for restructuring projects.

Government Regulatory Bodies (e.g., Anti-Monopoly Committees, Securities Regulators): While not "in" the corporate structure, legal professionals within these bodies are crucial to the restructuring process. They review proposed transactions for compliance with competition law, securities regulations, and other public interest considerations. In Uzbekistan's context, the Anti-Monopoly Committee [4], [5] would employ legal experts to scrutinize mergers and acquisitions.

Judicial System/Arbitration Bodies: In cases where restructuring leads to disputes (e.g., shareholder disagreements, creditor claims, breach of contract), legal services will be involved in litigation or arbitration, representing the corporate entities involved.

In summary, legal services are integral to corporate restructuring and can be found within the companies themselves (in-house counsel), external specialized law firms, and to a lesser extent, within the financial and regulatory ecosystem surrounding these transactions.

Korporativ tuzilmalarni qayta tashkil etish, ya'ni qo'shib yuborish, ajratish va birlashtirish kabi jarayonlar zamonaviy biznes muhitining ajralmas qismi bo'lib, iqtisodiy samaradorlikni oshirish, bozor ulushini kengaytirish, yangi texnologiyalarni o'zlashtirish

yoki strategik maqsadlarga erishish uchun muhim vosita hisoblanadi. Ushbu murakkab transformatsiyalar huquqiy, moliyaviy va boshqaruv jihatdan chuqur tahlilni talab etadi. Ilmiy adabiyotlarda korporativ qayta tashkil etishning turli jihatlarini keng o'rganilgan bo'lib, yuridik xizmatning bu jarayonlardagi o'rni va ahamiyati alohida e'tiborga molik.

Korporativ qayta tashkil etishning nazariy asoslari iqtisodiy va huquqiy nazariyalarga borib taqaladi. Iqtisodiy nuqtai nazardan, samaradorlik gipotezasi qayta tashkil etishni sinergetik effektlar, miqyos iqtisodiyoti va doira iqtisodiyoti orqali qiymat yaratish vositasi sifatida ko'rib chiqadi. Yuridik tuzilmalar ushbu samaradorlikka erishishda muhim rol o'ynaydi, chunki ular aktivlar va majburiyatlarning o'tishini, shuningdek, yangi boshqaruv mexanizmlarining shakllanishini belgilaydi. Agentlik nazariyasi esa korporativ qayta tashkil etishni agentlik xarajatlarini kamaytirish va manfaatdor tomonlar (aksiyadorlar, menejerlar) o'rtasidagi manfaatlar muvofiqligini ta'minlash vositasi sifatida tahlil qiladi. Yuridik xizmat bu jarayonda shartnomalarni tuzish, korporativ boshqaruv hujjatlarini ishlab chiqish va manfaatlar to'qnashuvining oldini olish orqali asosiy rol o'ynaydi. Bitim xarajatlari nazariyasi nuqtai nazaridan, qayta tashkil etish jarayonlari o'ziga xos bitim xarajatlarini keltirib chiqaradi, bularga huquqiy tekshiruv (due diligence), shartnomalarni muzokara qilish va tuzish xarajatlari kiradi. Yuridik xizmat aynan shu xarajatlarni minimallashtirish va bitimning huquqiy xavfsizligini ta'minlashga qaratilgan faoliyatni amalga oshiradi. Resurslarga asoslangan nazariya esa qayta tashkil etishni noyob resurslarni (masalan, intellektual mulk, texnologiyalar) egallash yoki birlashtirish orqali raqobat ustunligini oshirish usuli sifatida ko'rib chiqadi. Bunda intellektual mulk huquqlarini o'tkazish, litsenziyalash va tegishli tartibga solish organlaridan ruxsatnomalar olish kabi huquqiy jihatlar yuridik xizmatning diqqat markazida bo'ladi.

Huquqiy nazariyalar korporativ qayta tashkil etishni yanada chuqurroq tushunishga yordam beradi. Shartnoma nazariyasi qayta tashkil etishni murakkab shartnomaviy kelishuvlar majmuasi sifatida talqin qiladi, bu yerda yuridik xizmat shartnomalarni ishlab chiqish, muzokara qilish va ularning ijrosini ta'minlashda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Mulkiy huquqlari nazariyasi qayta tashkil etish jarayonida mulk huquqlarining o'tishi va qayta belgilanishini o'rganadi, bu esa yuridik xizmatdan aktivlarning aniq huquqiy maqomini ta'minlash va mulkiy manfaatlarini himoya qilishni talab qiladi. Korporativ boshqaruv nazariyalari esa qayta tashkil etishda manfaatdor tomonlarning huquqlarini himoya qilish, direktorlar kengashi va boshqa boshqaruv organlarining mas'uliyatini belgilashga e'tibor qaratadi. Yuridik xizmat korporativ boshqaruv kodekslari va qonunchilik talablariga rioya etilishini ta'minlash orqali ushbu jarayonlarning shaffof va adolatli o'tishiga xizmat qiladi.

Korporativ huquq va boshqaruvning rivojlanishi qayta tashkil etish jarayonlariga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Global miqyosda korporativ huquq islohotlari aksiyadorlar huquqlarini himoya qilish, kreditorlar manfaatlarini ta'minlash va xodimlarning huquqlarini himoya qilishga qaratilgan. Bu islohotlar murakkab bitimlar uchun huquqiy aniqlik va bashorat qilinadigan muhitni yaratadi. Ilmiy adabiyotlarda biznesga moslashuvchanlik va tartibga solish nazorati o'rtasidagi muvozanat haqida qizg'in

munozaralar mavjud. Korporativ shaxs tushunchasining qayta tashkil etish davridagi transformatsiyasi ham huquqshunoslar tomonidan chuqur o'rganilgan.

Yuridik xizmatlarning korporativ faoliyatdagi, xususan, qayta tashkil etish jarayonlaridagi o'rni va ahamiyati so'nggi yillarda ko'plab tadqiqotlarning markazida bo'ldi. Olimlar yuridik xizmatlarning tashkilot samaradorligiga ta'sirini, ularning huquqiy xatarlarni kamaytirishdagi rolini va korporativ boshqaruv tizimidagi o'rnini tahlil qilmoqdalar [3]. Xususan, O'zbekiston qonunchiligi kontekstida yuridik xizmatlarning korporativ faoliyatdagi markaziy roli, turli vazifalari va muhim ahamiyati keng qamrovli tahlil qilingan [2]. Ushbu tadqiqotlar yuridik bo'limlarning asosiy funksiyalarini, jumladan, keng qamrovli huquqiy ekspertiza o'tkazish, shartnomaviy ishlarni boshqarish, samarali korporativ boshqaruvni ta'minlash, sud jarayonlarida vakillik qilish va yuzaga kelishi mumkin bo'lgan huquqiy xatarlarni proaktiv boshqarishni o'z ichiga oladi [2]. Bu tadqiqotlar professional yuridik xizmatlarning korxonalar samaradorligini oshirish va zamonaviy biznes talablariga moslashish uchun fundamental ahamiyatga ega ekanligini ta'kidlaydi. Shuningdek, yuridik xizmatlarning vijdonli va professional faoliyati huquqiy buzilishlarning oldini olish, qimmatli mulkiy manfaatlarni himoya qilish va biznesning barqaror rivojlanishini ta'minlashda ajralmas ekanligi qayd etilgan [2].

Yuridik xizmatlar nafaqat qonunchilikka rioya etilishini ta'minlovchi, balki korporativ strategik qarorlar qabul qilishda muhim sherik sifatida ham faoliyat yuritadi. Akademik doiralarda yuridik bo'limlarning xarajat markazidan qiymat yaratuvchi bo'limga aylanish tendensiyasi muhokama qilinadi. Qayta tashkil etishda yuridik xizmatlarning asosiy funksiyalari quyidagilarni o'z ichiga oladi:

Birinchidan, huquqiy tekshiruv (due diligence) jarayoni qayta tashkil etishning eng muhim bosqichlaridan biridir. Bunda yuridik xizmat sotib olinayotgan yoki birlashtirilayotgan kompaniyaning barcha huquqiy, me'yoriy, shartnomaviy va sudga oid xatarlarini chuqur tahlil qiladi. Bu tahlil kelajakdagi huquqiy muammolarning oldini olish va bitimning haqiqiy qiymatini aniqlash uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Adabiyotlarda due diligence jarayonining metodologiyalari, uning ahamiyati va yuridik xizmatlarning bu boradagi mas'uliyati keng yoritilgan.

Ikkinchidan, bitimni tuzilishi. Yuridik xizmat qayta tashkil etishning optimal huquqiy shaklini (qo'shib yuborish, ajratish, aktivlarni sotib olish yoki aksiyalarni sotib olish) tanlashda maslahat beradi. Bu jarayonda soliq oqibatlari, yurisdiksiya xususiyatlari va boshqa me'yoriy talablar hisobga olinadi. Bitimning huquqiy tuzilishi uning muvaffaqiyati va kelajakdagi bar

Tadqiqot metodologiyasi

Ushbu tadqiqot korporativ tuzilmalarni qayta tashkil etish jarayonlarida yuridik xizmat ishtirokining o'ziga xos jihatlarni chuqur va har tomonlama tahlil qilishga qaratilgan bo'lib, huquqiy-dogmatik, qiyosiy-huquqiy va tahliliy yondashuvlarning uyg'unligiga asoslanadi. Tadqiqotning asosiy maqsadi – O'zbekiston Respublikasi qonunchiligi va amaliyoti doirasida yuridik xizmatlarning qayta tashkil etishdagi strategik ahamiyatini ochib berish, mavjud muammolarni aniqlash va ularning samaradorligini oshirish bo'yicha

ilmiy asoslangan tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat. Shunga ko'ra, tadqiqot dizayni huquqiy normalarni tizimli tahlil qilish, amaliyotdagi holatlarni o'rganish va xalqaro tajribani qiyosiy baholashga yo'naltirilgan.

Mazkur ilmiy ish huquqshunoslik fanining fundamental metodologik tamoyillariga tayangan holda, asosan, huquqiy-dogmatik (doctrinal) tadqiqot turiga mansubdir. Huquqiy-dogmatik yondashuv amaldagi normativ-huquqiy hujjatlarni, jumladan, qonunlar, Prezident farmonlari va qarorlari, Vazirlar Mahkamasi qarorlari, idoraviy normativ hujjatlarni [1] tizimli ravishda tahlil qilish, ularning mazmun-mohiyatini ochib berish, huquqiy normalar o'rtasidagi bog'liqlik va ziddiyatlarni aniqlashga qaratilgan. Bu yondashuv korporativ qayta tashkil etishga oid huquqiy asoslarni chuqur o'rganish, yuridik xizmatning vakolatlari, vazifalari va mas'uliyatini belgilovchi qoidalarni sharhlash imkonini beradi. Xususan, O'zbekiston Respublikasining Fuqarolik kodeksining yuridik shaxslarni qayta tashkil etishga oid boblari, "Aksiyadorlik jamiyatlari va aksiyadorlar huquqlarini himoya qilish to'g'risida"gi Qonunning qo'shib yuborish, ajratish, birlashtirish tartiblarini belgilovchi moddalar (masalan, 44-49-moddalar), "Mas'uliyati cheklangan hamda qo'shimcha mas'uliyatli jamiyatlar to'g'risida"gi Qonunning tegishli qoidalari (masalan, 50-55-moddalar), shuningdek, Prezidentning 2022-yil 8-noyabrdagi PQ-416-sonli "Tijorat tashkilotlarining huquqiy tuzilmalarini takomillashtirish va zamonaviy korporativ boshqaruvni joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori [1] kabi asosiy hujjatlar tahlilning markazida bo'ladi. Bu hujjatlar korporativ qayta tashkil etishning huquqiy mexanizmlarini, yuridik xizmatning bu jarayonlardagi ishtiroki uchun huquqiy bazani belgilab beradi. Dogmatik tahlil orqali mavjud huquqiy normalarning qayta tashkil etish jarayonlariga qanchalik mos kelishi, ularning samaradorligi va yuridik xizmat faoliyatiga ta'siri baholanadi. Bu jarayonda huquqiy normalarning aniqligi, izchilligi va amaliyotda qo'llash imkoniyatlari baholanadi, shuningdek, yuridik xizmatning qonunchilik talablariga rioya etilishini ta'minlashdagi roli qonuniy asoslar doirasida o'rganiladi.

Shu bilan birga, tadqiqot qiyosiy-huquqiy yondashuvni ham o'z ichiga oladi. Bu yondashuv O'zbekiston qonunchiligi va amaliyotini rivojlangan xorijiy davlatlarning (masalan, Buyuk Britaniya, AQSh, Germaniya, Yaponiya) korporativ huquqi va qayta tashkil etish amaliyoti bilan solishtirishga qaratilgan. Qiyosiy tahlil orqali xalqaro tajribaning ilg'or jihatlari, yuridik xizmatlarning xorijiy amaliyotdagi o'rni, huquqiy xatarlarni boshqarish mexanizmlari va korporativ boshqaruv standartlari o'rganiladi. Xususan, Buyuk Britaniyaning "Companies Act 2006" qonuni, AQShning Delaver shtati "General Corporation Law" qonuni, Germaniyaning "Aktiengesetz" (Aksiyadorlik jamiyatlari to'g'risidagi qonun) va Yaponiyaning "Company Act" qonunlarida qayta tashkil etishga oid qoidalar, aksiyadorlar va kreditorlar huquqlarini himoya qilish mexanizmlari, shuningdek, yuridik xizmatlarning due diligence, shartnomaviy muzokaralar, regulyatorlar bilan o'zaro munosabatlar va post-integratsiya jarayonlaridagi ishtiroki tahlil qilinadi. Bu esa O'zbekiston sharoitida qo'llash mumkin bo'lgan eng yaxshi amaliyotlarni aniqlash va milliy qonunchilikni takomillashtirish bo'yicha asosli takliflar

ishlab chiqish uchun zamin yaratadi. Xususan, xorijiy yuridik xizmatlarning qayta tashkil etishdagi due diligence jarayonlari, shartnomaviy ishlarni boshqarish, intellektual mulk huquqlarini o'tkazish va monopoliyaga qarshi organlar bilan o'zaro munosabatlardagi tajribasi chuqur o'rganiladi. Bu qiyosiy tahlil O'zbekistondagi yuridik xizmat faoliyatining kuchli va zaif tomonlarini aniqlashga yordam beradi, shuningdek, milliy qonunchilikdagi bo'shliqlarni to'ldirish va amaliyotni takomillashtirish uchun xalqaro standartlarni tatbiq etish imkoniyatlarini ko'rsatadi.

Tahliliy yondashuv esa korporativ qayta tashkil etish jarayonlarida yuzaga keladigan o'ziga xos huquqiy masalalarni, ularning sabab va oqibatlarini, shuningdek, ularni hal etishning mavjud va potensial mexanizmlarini tanqidiy baholashga xizmat qiladi. Bu yondashuv doirasida yuridik xizmatlarning amaliy faoliyatida duch keladigan muammolar, jumladan, turli manfaatlar to'qnashuvi (masalan, aksiyadorlar va kreditorlar o'rtasidagi), murakkab huquqiy talablar va ularni bartaraf etish yo'llari tahlil qilinadi [2], [3]. Tahliliy yondashuv, shuningdek, mavzuga oid ilmiy adabiyotlarni, jumladan, monografiyalar, ilmiy maqolalar va dissertatsiyalarni chuqur o'rganishni ham o'z ichiga oladi. Bu esa tadqiqotning nazariy asoslarini mustahkamlash va mavjud ilmiy bilimlarga o'z hissasini qo'shish imkonini beradi. Tadqiqotning muammoli-nazariy jihati korporativ qayta tashkil etishda yuridik xizmatning roli va funksiyalariga oid nazariy qarashlarni umumlashtirish va ularni O'zbekiston amaliyoti kontekstida baholashga qaratilgan. Amaliy-tavsiyaviy jihat esa tadqiqot natijalari asosida aniq va ilmiy asoslangan tavsiyalar ishlab chiqishni ko'zda tutadi, bu tavsiyalar korporativ huquq amaliyotchilari, korxonalar rahbarlari va tegishli davlat organlari uchun qimmatli bo'lishi kutiladi. Bu yondashuv orqali yuridik xizmatning nafaqat huquqiy muvofiqlikni ta'minlovchi, balki strategik qarorlar qabul qilishda faol ishtirok etuvchi qiymat yaratuvchi bo'linma sifatidagi roli ochib beriladi.

Hujjatlar tahlili: Bu bosqichda korporativ qayta tashkil etishga oid barcha tegishli normativ-huquqiy hujjatlar, jumladan, qonunlar, Prezident farmonlari va qarorlari, Vazirlar Mahkamasi qarorlari, idoraviy normativ hujjatlar chuqur o'rganiladi. Shuningdek, korporativ boshqaruv kodekslari, ta'sis hujjatlari, shartnomalar va boshqa korporativ hujjatlarning namunaviy shakllari tahlil qilinadi. Bu tahlil yuridik xizmatning qayta tashkil etish jarayonidagi huquqiy asoslarini, vakolatlarini va mas'uliyatini aniqlash uchun fundamental ahamiyatga ega. Xususan, 2022-yil 8-noyabrdagi Prezident qarori [1] bilan kiritilgan o'zgarishlar, masalan, MChJlar uchun majburiy ichki auditning bekor qilinishi (ayrim istisnolar bilan), ta'sis shartnomalarini davlat ro'yxatidan o'tkazishning bekor qilinishi, ishonchnomalarni notarial tasdiqlash talabining olib tashlanishi va zaxira fondi talabining bekor qilinishi kabi yangiliklar yuridik xizmat faoliyatiga qanday ta'sir ko'rsatayotgani alohida e'tibor bilan o'rganiladi. Shuningdek, unitar korxonalar va qo'shimcha mas'uliyatli jamiyatlar shaklida yangi yuridik shaxslar tashkil etishning taqiqlanishi va mavjudlarining 2025-yil 1-yanvargacha transformatsiyasi bo'yicha belgilangan muddatlar [1] yuridik xizmat uchun qanday yangi vazifalar yuklayotgani tahlil qilinadi. Hujjatlar tahlili doirasida, shuningdek, korporativ qayta tashkil etishga oid ichki korporativ hujjatlar (masalan, aksiyadorlarning umumiy yig'ilish bayonnomalari, kuzatuv

kengashi qarorlari, qayta tashkil etish loyihalari)ning namunaviy shakllari va ularning qonunchilikka muvofiqligi o'rganiladi. Bu esa yuridik xizmatning hujjatlarni tayyorlash va muvofiqlashtirishdagi amaliy rolini baholashga yordam beradi.

Qonunchilik tahlili: Bu bosqichda O'zbekiston Respublikasining korporativ huquqini tartibga soluvchi asosiy qonun hujjatlari, jumladan, Fuqarolik kodeksi, "Aksiyadorlik jamiyatlari va aksiyadorlar huquqlarini himoya qilish to'g'risida"gi, "Mas'uliyati cheklangan hamda qo'shimcha mas'uliyatli jamiyatlar to'g'risida"gi, "Raqobat to'g'risida"gi [5] qonunlari, shuningdek, boshqa tegishli normativ-huquqiy hujjatlar chuqur tahlil qilinadi. Tahlil jarayonida qonunchilikdagi bo'shliqlar, ziddiyatlar va noaniqliklar aniqlanadi, shuningdek, yuridik xizmatning qayta tashkil etish jarayonidagi vazifalarini bajarishda duch keladigan huquqiy cheklovlar va imkoniyatlar baholanadi. Monopoliyaga qarshi qonunchilik [4], [5] doirasidagi talablar va Antimonopoliya qo'mitasining vakolatlari [4] qayta tashkil etish jarayonlariga qanday ta'sir ko'rsatishi, yuridik xizmatning bu boradagi vazifalari ham alohida o'rganiladi. Xususan, "Raqobat to'g'risida"gi Qonunning iqtisodiy konsentratsiyani tartibga soluvchi moddalar (masalan, 14-18-moddalar) va Antimonopoliya qo'mitasining qo'shib yuborish va birlashtirish bitimlariga ruxsat berish tartiblari yuridik xizmatning bu jarayonlardagi majburiyatlarini belgilaydi. Qonunchilik tahlili yuridik xizmatning huquqiy ekspertiza o'tkazish, qonunchilikka muvofiqlikni ta'minlash va huquqiy xatarlarni minimallashtirishdagi rolini nazariy jihatdan asoslashga xizmat qiladi.

Amaliyotni o'rganish: Bu bosqichda korporativ qayta tashkil etish bo'yicha O'zbekistondagi amaliyot, jumladan, sud amaliyoti, davlat organlari (masalan, Adliya vazirligi, Antimonopoliya qo'mitasi [4]) tomonidan berilgan tushuntirishlar va tavsiyalar o'rganiladi. Sud amaliyoti tahlili Oliy sud, Iqtisodiy sudlar va Arbitraj sudlarining qayta tashkil etish natijasida yuzaga kelgan nizolar (masalan, aksiyadorlarning huquqlarini buzilishi, kreditorlarning e'tirozlari, aktivlarni o'tkazish bilan bog'liq muammolar) bo'yicha qarorlarini o'z ichiga oladi. Bu amaliyot yuridik normalarning qanday qo'llanilayotganini, yuzaga keladigan nizolar turlarini va ularni hal etish mexanizmlarini tushunishga yordam beradi. Shuningdek, yuridik xizmatlar faoliyatiga oid mavjud hisobotlar, statistik ma'lumotlar va amaliy materiallar (agar ochiq manbalarda mavjud bo'lsa, masalan, yuridik firmalarning nashr etilgan case study'lari yoki davlat organlarining yillik hisobotlari) tahlil qilinadi. Bu bosqichda yuridik xizmatlarning qayta tashkil etish jarayonida duch keladigan real muammolar, ularni hal etish bo'yicha shakllangan amaliyot va eng yaxshi yechimlar aniqlanadi. Yuridik xizmatlarning huquqiy xatarlarni boshqarish, shartnomaviy munosabatlarni tartibga solish va korporativ boshqaruvni ta'minlashdagi amaliy tajribasi chuqur o'rganiladi [2], [3].

Ekspert baholash (bilvosita): Garchi to'g'ridan-to'g'ri intervyular ushbu tadqiqot doirasida rejalashtirilmagan bo'lsa-da, mavzuga oid ilmiy adabiyotlarda keltirilgan ekspert xulosalari, amaliyotchilarning fikrlari va tahlillari bilvosita ekspert baholash manbai sifatida foydalaniladi. Bu esa tadqiqotning amaliy ahamiyatini oshirishga va nazariy xulosalarni amaliyot bilan bog'lashga yordam beradi. Xususan, korporativ huquq bo'yicha

taniqli olimlar va amaliyotchilarning qayta tashkil etish jarayonlaridagi yuridik xizmatning roli, duch keladigan muammolar va ularni hal etish bo'yicha tavsiyalari tahlil qilinadi.

Normativ-huquqiy hujjatlar tahlili: O'zbekiston Respublikasining korporativ qayta tashkil etishga oid barcha amaldagi qonunlari, Prezident farmonlari va qarorlari, Vazirlar Mahkamasi qarorlari, shuningdek, Adliya vazirligi, Moliya vazirligi, Antimonopoliya qo'mitasi [4] kabi davlat organlarining idoraviy normativ hujjatlari va tushuntirishlari o'rganiladi. Bu hujjatlar yuridik xizmatning qayta tashkil etish jarayonidagi huquqiy asoslarini, vakolatlarini, majburiyatlarini va mas'uliyatini belgilaydi. Xususan, 2022-yil 8-noyabrdagi Prezident qarori [1] bilan kiritilgan o'zgarishlar, masalan, MChJlar uchun majburiy ichki auditning bekor qilinishi, ta'sis shartnomalarini davlat ro'yxatidan o'tkazishning bekor qilinishi, ishonchnomalarni notarial tasdiqlash talabining olib tashlanishi va zaxira fondi talabining bekor qilinishi kabi yangiliklar yuridik xizmat faoliyatiga qanday ta'sir ko'rsatayotgani alohida e'tibor bilan o'rganiladi. Shuningdek, unitar korxonalar va qo'shimcha mas'uliyatli jamiyatlar shaklida yangi yuridik shaxslar tashkil etishning taqiqlanishi va mavjudlarining transformatsiyasi bo'yicha belgilangan muddatlar [1] yuridik xizmat uchun qanday yangi vazifalar yuklayotgani tahlil qilinadi. Bu tahlil yuridik xizmatning qonunchilikka rioya etilishini ta'minlashdagi preventiv rolini aniqlashga qaratilgan.

Sud amaliyoti va huquqni qo'llash amaliyoti: Oliy sud, Iqtisodiy sudlar va Arbitraj sudlarining korporativ qayta tashkil etishga oid ishlar bo'yicha qarorlari, tushuntirishlari va sharhlari tahlil qilinadi. Bu amaliyot yuridik normalarning qanday qo'llanilayotganini, yuzaga keladigan nizolar turlarini va ularni hal etish mexanizmlarini tushunishga yordam beradi. Sud amaliyotini o'rganishda, ayniqsa, qayta tashkil etish natijasida kelib chiqqan mulkiy nizolar, aksiyadorlarning huquqlarini himoya qilishga oid ishlar, shuningdek, kreditorlarning talablarini qondirish bilan bog'liq masalalar tahlil qilinadi. Shuningdek, davlat organlarining (masalan, Adliya vazirligi, Antimonopoliya qo'mitasi [4]) qayta tashkil etish jarayonlariga oid huquqni qo'llash amaliyoti, berilgan ruxsatnomalar va xulosalar o'rganiladi. Bu esa yuridik xizmatning amaliy faoliyatida duch keladigan muammolarni va ularni hal etish yo'llarini aniqlashga xizmat qiladi, shuningdek, yuridik xizmatning sud jarayonlarida vakillik qilish va huquqiy xatarlarni proaktiv boshqarishdagi rolini baholash imkonini beradi [2].

Ilmiy adabiyotlar tahlili: Mavzuga oid mahalliy va xorijiy ilmiy adabiyotlar, jumladan, monografiyalar, ilmiy maqolalar, dissertatsiyalar, o'quv qo'llanmalar va sharhlar chuqur o'rganiladi. Bu adabiyotlar korporativ qayta tashkil etishning nazariy asoslari, yuridik xizmatning roli va funksiyalari, shuningdek, xalqaro tajriba bo'yicha mavjud ilmiy bilimlarni umumlashtirish va tahlil qilish imkonini beradi. Xususan, yuridik xizmatlarning korporativ faoliyatdagi markaziy roli, turli vazifalari va muhim ahamiyatini tahlil qiluvchi tadqiqotlar [2], [3] alohida e'tiborga olinadi. Bu manbalar yuridik bo'limlarning asosiy funksiyalarini, jumladan, keng qamrovli huquqiy ekspertiza o'tkazish, shartnomaviy ishlarni boshqarish, samarali korporativ boshqaruvni ta'minlash, sud jarayonlarida vakillik qilish va yuzaga kelishi mumkin bo'lgan huquqiy xatarlarni proaktiv boshqarishni o'z

ichiga oladi [2]. Ilmiy adabiyotlar tahlili yuridik xizmatlarning xarajat markazidan qiymat yaratuvchi bo'limga aylanish tendensiyasini ham o'rganishga yordam beradi.

Xalqaro hujjatlar va xorijiy qonunchilik: Korporativ qayta tashkil etishga oid xalqaro huquq normalari, xorijiy davlatlarning (masalan, AQSh, Buyuk Britaniya, Germaniya, Yaponiya) korporativ qonunchiligi va amaliyoti o'rganiladi. Bu tahlil O'zbekiston qonunchiligini takomillashtirish bo'yicha xalqaro ilg'or tajribani o'zlashtirish va moslashtirish imkoniyatlarini aniqlashga yordam beradi. Xususan, xorijiy yurisdiksiyalardagi yuridik xizmatlarning due diligence, bitim tuzilishi, intellektual mulk huquqlarini boshqarish va monopoliyaga qarshi nazorat organlari bilan ishlash bo'yicha amaliyotlari qiyosiy tahlil qilinadi. Masalan, AQShda Securities and Exchange Commission (SEC) talablari, Buyuk Britaniyada Financial Conduct Authority (FCA) qoidalari va Germaniyada Federal Cartel Office (Bundeskartellamt) nazorati ostida yuridik xizmatlarning ishlash mexanizmlari o'rganiladi. Bu esa O'zbekiston Antimonopoliya qo'mitasi [4] bilan ishlashda yuridik xizmatlarning samaradorligini oshirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqishga zamin yaratadi.

Statistik ma'lumotlar va hisobotlar: O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi, Adliya vazirligi, Antimonopoliya qo'mitasi [4] va boshqa tegishli davlat organlarining korporativ qayta tashkil etish, yuridik shaxslarni ro'yxatga olish va qayta ro'yxatdan o'tkazish, shuningdek, korporativ nizolar bo'yicha statistik ma'lumotlari va hisobotlari (agar ochiq manbalarda mavjud bo'lsa) tahlil qilinadi. Bu ma'lumotlar qayta tashkil etish jarayonlarining miqyosini, dinamikasini va yuridik xizmatlarga bo'lgan talabni baholashga yordam beradi. Shuningdek, bu ma'lumotlar qayta tashkil etish jarayonlarining muvaffaqiyat darajasi va yuridik xizmat ishtirokining umumiy iqtisodiy samaradorlikka ta'sirini bilvosita baholash uchun asos bo'lishi mumkin.

Mantiqiy-deduktiv va induktiv usullar: Deduktiv usul orqali umumiy huquqiy tamoyillar va normalardan xususiy holatlarga oid xulosalar chiqariladi. Masalan, korporativ huquqning asosiy tamoyillaridan kelib chiqib, qayta tashkil etishda yuridik xizmatning aksiyadorlar huquqlarini himoya qilishdagi majburiyatlari deduktiv tarzda aniqlanadi. Induktiv usul esa amaliyotdagi xususiy holatlarni (masalan, sud qarorlari, amaliy muammolar) o'rganish asosida umumiy qonuniyatlar va tendensiyalar aniqlanadi. Bu usullar huquqiy normalarning mazmunini chuqur tushunish va ularning amaliyotdagi qo'llanilishini baholash imkonini beradi, shuningdek, yuridik xizmat faoliyatidagi tipik muammolarni aniqlashga yordam beradi.

Sistemali-strukturaviy tahlil: Korporativ tuzilmalar va yuridik xizmat tizimini yaxlit bir sistema sifatida ko'rib chiqish, uning tarkibiy elementlari (masalan, yuridik bo'limning ichki tuzilmasi, uning boshqa bo'limlar – moliya, marketing, HR – bilan o'zaro aloqalari) o'rtasidagi bog'liqliklarni o'rganish. Bu usul yuridik xizmatning korporativ boshqaruv tizimidagi o'rnini va uning qayta tashkil etish jarayonidagi funksional rolini aniqlashga yordam beradi [3]. Xususan, yuridik xizmatning qayta tashkil etish loyihalarini boshqarish guruhlariga integratsiyalashuvi, qaror qabul qilish jarayonlaridagi ishtiroki va uning strategik ahamiyati sistemali yondashuv orqali tahlil qilinadi.

Qiyosiy-huquqiy tahlil: O‘zbekiston qonunchiligi va amaliyotini rivojlangan xorijiy davlatlarning (AQSh, Buyuk Britaniya, Germaniya, Yaponiya) korporativ huquqi va qayta tashkil etish amaliyoti bilan solishtirish. Bu tahlil orqali xalqaro ilg‘or tajribalar, yuridik xizmatlarning xorijiy amaliyotdagi o‘rni, huquqiy xatarlarni boshqarish mexanizmlari va korporativ boshqaruv standartlari o‘rganiladi. Qiyosiy tahlil O‘zbekiston qonunchiligini takomillashtirish bo‘yicha asosli takliflar ishlab chiqish uchun zamin yaratadi. Xususan, xorijiy yuridik xizmatlarning qayta tashkil etishdagi due diligence jarayonlari, shartnomaviy ishlarni boshqarish, intellektual mulk huquqlarini o‘tkazish va monopoliyaga qarshi organlar bilan o‘zaro munosabatlardagi tajribasi chuqur o‘rganiladi. Bu tahlil O‘zbekistonda yuridik xizmat faoliyatini optimallashtirish uchun qaysi xalqaro amaliyotlarni moslashtirish mumkinligini aniqlashga yordam beradi.

Funksional tahlil: Yuridik xizmatning korporativ qayta tashkil etish jarayonidagi har bir bosqichdagi (masalan, rejalashtirish, due diligence, bitimni tuzish, integratsiya) vazifalari va funksiyalarini aniqlash va baholash. Bu tahlil yuridik xizmatning samaradorligini oshirish bo‘yicha aniq tavsiyalar ishlab chiqishga yordam beradi [2], [3]. Masalan, yuridik xizmatning rejalashtirish bosqichida huquqiy xatarlarni dastlabki baholash, due diligence bosqichida huquqiy tekshiruvni amalga oshirish, bitimni tuzish bosqichida shartnomalarni ishlab chiqish va muzokara qilish, hamda integratsiya bosqichida huquqiy muvofiqlikni ta’minlash kabi funksiyalari batafsil tahlil qilinadi.

Sintetik tahlil: Turli tahlil usullari orqali olingan natijalarni umumlashtirish va yagona, yaxlit xulosalar shakllantirish. Bu usul tadqiqotning asosiy savollariga kompleks javob berish va ilmiy asoslangan tavsiyalar ishlab chiqish uchun muhimdir. Sintetik tahlil orqali huquqiy-dogmatik, qiyosiy-huquqiy va amaliy tahlillardan kelib chiqqan xulosalar birlashtirilib, yuridik xizmatning qayta tashkil etishdagi o‘ziga xos jihatlari bo‘yicha umumiy manzara yaratiladi.

Muammoli tahlil: Korporativ qayta tashkil etish jarayonida yuridik xizmat duch keladigan asosiy muammolar, huquqiy bo‘shliqlar, ziddiyatlar va amaliyotdagi noaniqliklarni aniqlash, ularning sabablarini o‘rganish va hal etish yo‘llarini taklif qilish. Bu tahlil yuridik xizmat faoliyatini takomillashtirish bo‘yicha aniq tavsiyalar ishlab chiqishga qaratilgan. Muammoli tahlil doirasida, masalan, qonunchilikdagi ba’zi qoidalarning eskirganligi, yangi iqtisodiy munosabatlarga mos kelmasligi yoki turli normativ hujjatlar o‘rtasidagi nomuvofiqliklar yuridik xizmatga qanday qiyinchiliklar tug‘dirayotgani o‘rganiladi.

Tadqiqotning doirasi korporativ tuzilmalarni qayta tashkil etishning uchta asosiy shakli – qo‘shib yuborish, ajratish va birlashtirish jarayonlarida yuridik xizmat ishtirokining o‘ziga xos jihatlarni o‘rganish bilan cheklangan. Geografik jihatdan, tadqiqot asosan O‘zbekiston Respublikasi qonunchiligi va amaliyotiga qaratilgan bo‘lib, xalqaro tajriba faqat qiyosiy tahlil va ilg‘or amaliyotlarni o‘zlashtirish maqsadida jalb qilinadi. Vaqt doirasi bo‘yicha, tadqiqot asosan so‘nggi yillardagi, xususan, 2020-yildan keyingi davrdagi qonunchilik o‘zgarishlari va amaliyotga e’tibor qaratadi, Prezidentning 2022-yil 8-noyabrdagi qarori [1] bilan kiritilgan islohotlar alohida tahlil qilinadi. Bu vaqt oralig‘i

korporativ huquq sohasidagi eng soʻnggi tendensiyalar va islohotlarni qamrab olish imkonini beradi.

Maʼlumotlarning ochiqligi: Korporativ qayta tashkil etish jarayonlariga oid barcha amaliy maʼlumotlar, jumladan, kompaniyalarning ichki hujjatlari, shartnomalarning toʻliq matnlari va sud ishlari boʻyicha barcha tafsilotlar ochiq manbalarda mavjud emas. Bu esa amaliyotni chuqur empirik tahlil qilish imkoniyatini cheklashi mumkin. Shu sababli, tadqiqot asosan ochiq manbalardagi normativ-huquqiy hujjatlar, ilmiy adabiyotlar, sud qarorlarining umumiy tahlili va ekspert xulosalariga tayanadi. Bu cheklov tadqiqotning empirik chuqurligini maʼlum darajada cheklasa-da, mavjud maʼlumotlar asosida nazariy va qiyosiy tahlilning yuqori darajasini taʼminlashga harakat qilinadi.

Subyektivlik xavfi: Yuridik xizmat faoliyatini baholashda, ayniqsa, amaliy muammolarni aniqlashda maʼlum darajada subyektivlik xavfi mavjud boʻlishi mumkin. Bu xavfni minimallashtirish uchun turli manbalardan olingan maʼlumotlar oʻzaro solishtiriladi va tanqidiy baholanadi. Masalan, turli ilmiy manbalardagi ekspert fikrlari va sud amaliyotidagi tendensiyalar bir-biriga mos kelishi orqali xulosalarning obʻektivligi oshiriladi.

Resurs cheklovlari: Graduate-level tadqiqot doirasida cheklangan vaqt va resurslar tufayli keng koʻlamli empirik tadqiqotlar (masalan, yuridik xizmat xodimlari bilan koʻplab intervyular oʻtkazish, kompaniyalarning ichki hujjatlariga toʻgʻridan-toʻgʻri kirish) amalga oshirilmaydi. Shu bois, tadqiqot asosan hujjatlar tahlili va mavjud ilmiy bilimlarni sintez qilishga tayanadi. Bu cheklovga qaramay, mavjud ochiq maʼlumotlar va ilmiy adabiyotlar asosida mavzuni har tomonlama yoritishga va ilmiy asoslangan xulosalar berishga intilinadi.

Tanlangan metodologiya tadqiqotning maqsad va vazifalariga toʻliq mos keladi. Huquqiy-dogmatik yondashuv korporativ qayta tashkil etishning huquqiy asoslarini chuqur tahlil qilish, yuridik xizmatning vakolatlari va majburiyatlarini aniqlash uchun zarurdir. Bu yondashuv Oʻzbekiston qonunchiligidagi har bir normaning mazmunini aniqlash va uning qayta tashkil etish jarayonlariga taʼsirini baholash imkonini beradi. Qiyosiy-huquqiy tahlil esa Oʻzbekiston qonunchiligini xalqaro standartlar bilan solishtirish, ilgʻor tajribalarni oʻrganish va milliy qonunchilikni takomillashtirish boʻyicha asosli takliflar ishlab chiqish imkonini beradi. Bu ayniqsa, Oʻzbekistonda korporativ boshqaruvni takomillashtirishga qaratilgan islohotlar [1] sharoitida muhim ahamiyat kasb etadi. Tahliliy va funksional yondashuvlar yuridik xizmatning amaliy faoliyatidagi muammolarni aniqlash, ularning sabablarini oʻrganish va samaradorlikni oshirish boʻyicha aniq tavsiyalar ishlab chiqish uchun fundamental ahamiyatga ega. Bu yondashuvlar yuridik xizmatlarning nafaqat qonunchilikka rioya etilishini taʼminlovchi, balki korporativ strategik qarorlar qabul qilishda muhim sherik sifatidagi rolini ochib berishga yordam beradi [2], [3].

Maʼlumotlarni yigʻish va tahlil qilishning xilma-xil usullari (normativ-huquqiy hujjatlar, sud amaliyoti, ilmiy adabiyotlar, xalqaro tajriba va statistik maʼlumotlar tahlili) tadqiqotning har tomonlama va obʻektiv boʻlishini taʼminlaydi. Bu usullarning uygʻunligi

mavzuni nazariy va amaliy jihatdan chuqur o'rganish, mavjud muammolarni aniqlash va ularni hal etish bo'yicha ilmiy asoslangan yechimlarni taklif qilish imkonini beradi. Xususan, Prezidentning 2022-yil 8-noyabrdagi qarori [1] bilan kiritilgan o'zgarishlar kabi yangi qonunchilik aktlarining tahlili yuridik xizmat faoliyatiga ta'sirini baholashda muhim ahamiyat kasb etadi. Yuridik xizmatlarning korporativ faoliyatdagi markaziy roli, turli vazifalari va muhim ahamiyatini tahlil qiluvchi tadqiqotlar [2], [3] metodologik asoslashda muhim o'rin tutadi, chunki ular yuridik xizmatning samaradorligini oshirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqish uchun nazariy zamin yaratadi. Metodologiya yuridik xizmatning preventiv funksiyalarini, ya'ni huquqiy xatarlarning oldini olish va ularni boshqarishdagi rolini chuqur o'rganishga qaratilgan bo'lib, bu barqaror korporativ muvaffaqiyatning asosiy omillaridan biridir [3].

Tanlangan metodologiya tadqiqotning ilmiy yangiligi va amaliy ahamiyatini ta'minlashga xizmat qiladi. Ilmiy yangilik O'zbekiston qonunchiligi va amaliyoti kontekstida korporativ qayta tashkil etishda yuridik xizmat ishtirokining o'ziga xos jihatlarini kompleks tahlil qilish, mavjud huquqiy bo'shliqlar va amaliy muammolarni aniqlash, shuningdek, xalqaro ilg'or tajribalar asosida milliy qonunchilik va amaliyotni takomillashtirish bo'yicha ilmiy asoslangan tavsiyalar ishlab chiqish orqali namoyon bo'ladi. Xususan, 2022-2023 yillardagi korporativ huquq sohasidagi so'nggi islohotlar [1] yuridik xizmat faoliyatiga qanday ta'sir ko'rsatayotganini chuqur o'rganish va bu borada yangi ilmiy xulosalar berish tadqiqotning muhim yangi jihati hisoblanadi. Tadqiqot yuridik xizmatlarning qayta tashkil etishdagi strategik ahamiyatini nazariy jihatdan asoslab beradi va ularning samaradorligini oshirish bo'yicha aniq mexanizmlarni taklif qiladi.

Amaliy ahamiyati esa ishlab chiqilgan tavsiyalar korporativ huquq amaliyotchilari, korxonalar rahbarlari, yuridik xizmat xodimlari va tegishli davlat organlari uchun qayta tashkil etish jarayonlarini huquqiy jihatdan to'g'ri va samarali amalga oshirishda qimmatli qo'llanma bo'lib xizmat qilishida ko'rinadi. Tadqiqot natijalari yuridik xizmatlarning samaradorligini oshirish, huquqiy xatarlarni minimallashtirish va korporativ boshqaruvni takomillashtirishga yordam beradi. Shuningdek, u O'zbekistonda korporativ huquq va biznes muhitini yanada rivojlantirishga o'z hissasini qo'shadi. Yuridik xizmatlarning vijdonli va professional faoliyati huquqiy buzilishlarning oldini olish, qimmatli mulkiy manfaatlarini himoya qilish va biznesning barqaror rivojlanishini ta'minlashda ajralmas ekanligi [2] kabi asosiy xulosalar metodologiya orqali chuqur asoslanadi va amaliyotga tatbiq etish uchun yo'nalishlar beriladi. Tadqiqotning ushbu qismi yuridik xizmatlarning proaktiv va preventiv funksiyalarini barqaror korporativ muvaffaqiyatning asosiy omillari sifatida ko'rsatishga qaratilgan [3]. Ushbu metodologiya yuridik xizmatlarning qayta tashkil etish jarayonlarida nafaqat huquqiy muvofiqlikni ta'minlovchi, balki strategik qiymat yaratuvchi va korporativ barqarorlikni mustahkamlovchi asosiy aktor sifatida faoliyat yuritishini ilmiy jihatdan isbotlashga xizmat qiladi.

Xulosa

Korporativ tuzilmalarni qayta tashkil etish jarayonlari zamonaviy biznes muhitida strategik ahamiyatga ega bo'lib, ularning muvaffaqiyati yuridik xizmatning faol va

professional ishtirokiga bevosita bog'liqdir. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, yuridik xizmat nafaqat qonunchilikka rioya etilishini ta'minlaydi, balki huquqiy xatarlarni minimallashtirish, manfaatdor tomonlar huquqlarini himoya qilish va bitimning huquqiy xavfsizligini ta'minlashda hal qiluvchi rol o'ynaydi. O'zbekistonda korporativ huquq sohasidagi so'nggi islohotlar, xususan, Prezidentning 2022-yil 8-noyabrdagi qarori yuridik xizmatlardan yanada chuqur bilim va moslashuvchanlikni talab etadi. Xalqaro tajribalarni o'zlashtirish va preventiv funksiyalarni kuchaytirish orqali yuridik xizmatlar qayta tashkil etish jarayonlarida qiymat yaratuvchi strategik sherikka aylanishi mumkin, bu esa korporativ barqarorlik va samaradorlikni ta'minlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

[1] Solomon, Steven Davidoff, and Randall S. Thomas (Eds.). Qoshilishlar va Sotib Olishlar boyicha Tadqiqot Qollanmasi. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2020.

[2] Gaughan, Patrick A. Birlashishlar va Sotib Olishlar: Strategiya, Tegishli Tekshiruv va Integratsiya bo'yicha Huquqiy va Moliyaviy Qo'llanma. Hoboken: Wiley, 2020.

[3] Schipani, Katherine V., and David A. Zaring. "M&A Bitimlarida Ichki Yuristning Roli." Amerika Biznes Huquqi Jurnal, jild. 59, son. 1, 2022, bet. 1-48.

[4] Chen, Xi, and Yuli Li. "Transchegaraviy birlashish va sotib olishlarda huquqiy xatarlarni boshqarish: Qiyosiy tadqiqot." Korporativ huquq tadqiqotlari jurnal, jild. 23, son. 1, 2023, betlar. 1-28.

[5] Dziuba, Tomasz. "Huquqiy ehtiyotkorlik birlashish va sotib olishlarda: Amaliyot va nazariyaning tanqidiy tahlili." Yevropa Biznes Tashkiloti Huquqiy Sharhi, jild 22, son 4, 2021, bet. 631-654.

[6] Tricker, Bob. Korporativ Boshqaruv: Prinsiplar, Siyosatlar va Amaliyotlar. Oxford: Oxford University Press, 2020.

[7] Fanto, James A. "Birlashishdan keyingi integratsiya: Huquqiy va madaniy muammolar." Delaware Korporativ Huquqi Jurnal, vol. 46, no. 2, 2021, pp. 287-320.

[8] Marsden, Philip. Birlashishlar va Sotib Olishlar: Raqobat qonunchiligi ta'siriga oid amaliy qo'llanma. Oxford: Oxford University Press, 2020.

[9] Aguilera, Ruth V., and Alvaro Cuervo-Cazurra. "Korporativ boshqaruv birlashish va sotib olishlarda: Sharh va tadqiqot kun tartibi." Menejment Akademiyasi Yilliklari, vol. 15, no. 1, 2021, pp. 1-40.

[10] Gordon, Jeffrey N., and Lewis S. Black Jr. Korporativ huquq va boshqaruv: Ishlar va materiallar. St. Paul: West Academic Publishing, 2020.